

VI. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

23-24 Eylül, 2022, Sivas

<http://www.ulk.ist/>

Türkiye’de Lojistik Performans Endeksi ve Dış Ticaret Arasındaki İlişki

Özet

Salim Üre

Doktora Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
salimure92@gmail.com

Çağatay Karaköy

Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ckarakoy@cumhuriyet.edu.tr

İhracat ve ithalat süreçlerinden oluşan dış ticaret kavramı; ülke ekonomilerinin büyümesini, refah seviyesinin ve istihdamın artmasını sağlayan önemli bir faaliyetler bütünüdür. Teknolojik imkanların ve küreselleşmenin bir sonucu olarak, ülkeler arasındaki sınırlar giderek daha şeffaf hale gelmiş ve dünya bütünleşik bir pazar halini almıştır. Dış ticaretin verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için lojistik faaliyetlerin de etkin olarak yürütülmesi gerekmektedir. Ülkelerin lojistik alanındaki performansları, dış ticaretlerini de doğrudan etkilemektedir. İnsanlık tarihinin eski devirlerinden bu yana önemli ticaret rotaları üzerinde bulunması ve doğu ile batı arasındaki özel coğrafi konumundan dolayı Türkiye, dış ticarete önemli bir aktör olmuştur. Ayrıca ülkenin Asya ve Avrupa arasındaki karayolu bağlantısını sağlayan bu özel konumunun yanında, birçok limana sahip olması Türkiye’yi doğal bir lojistik üs konumuna getirmektedir. Türkiye’nin içinde bulunduğu bu doğal üstünlük, ülkenin lojistik performansının gelişmesi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Elde edilecek lojistik performans, dış ticaretin gelişmesini sağlayarak iktisadi büyümeyi artıran itici bir güç oluşturacaktır. Bu çalışmada, Türkiye’nin lojistik performansı ve dış ticareti arasındaki ilişki, 2013-2021 dönemi arasındaki Lojistik Performans Endeksi (LPI), İthalat ve İhracat verileri ile yıllık olarak incelenecektir. Çalışmada kullanılacak verilerden LPI, “Agility” tarafından 2013 yılından bu yana yıllık olarak yayınlanan Yeni Gelişen Pazarlar Lojistik Performans Endeksi bülteninden; ihracat ve ithalat verileri ise Dünya Bankası’na ait veri bankasından elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lojistik, İhracat, İthalat, Lojistik Performans

The Relationship Between the Logistics Performance Index and Foreign Trade in Turkey

Abstract

The concept of foreign trade consisting of export and import processes; It is an important set of activities that ensure the growth of the country’s

economies, the level of welfare and employment. As a result of technological opportunities and globalization, the borders between countries have become more transparent and the world has become an integrated market. In order for foreign trade to be carried out efficiently, logistics activities must also be carried out effectively. The performance of countries in the field of logistics also directly affects their foreign trade. Turkey has been an important actor in foreign trade due to its location on important trade routes since ancient times of human history and its special geographical location between east and west. In addition to this special location of the country, which provides the highway connection between Asia and Europe, the fact that it has many ports makes Turkey a natural logistics base. This natural superiority in Turkey creates an important potential for the development of the country's logistics performance. The logistics performance to be achieved will create a driving force that increases economic growth by enabling the development of foreign trade. In this study, the relationship between Turkey's logistics performance and foreign trade will be examined annually with the Logistics Performance Index (LPI), Import and Export data for the period 2013-2021. From the data to be used in the study, LPI is from the Emerging Markets Logistics Performance Index bulletin published annually by "Agility" since 2013; export and import data were obtained from the data bank of the World Bank.

Keywords:

Logistics, Export, Import, Logistic Performance

GİRİŞ

Modern lojistik, küreselleşme ve uluslararasılaşma süreçlerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Ülkeler arasındaki ekonomik faaliyetlerin hızla geliştiği bu süreç içerisinde lojistiğin ilgi alanına giren taşıma, depolama, gümrükleme ve diğer birçok faaliyet daha da fazla önem kazanmıştır. Küresel ekonomik entegrasyonun gelişimi ve iş dünyasının küreselleşmesi, uluslararası pazarda uluslararası lojistik sistemlerin ve küresel tedarik zincirlerinin yaratılmasını gerekli kılmıştır.

Son yüzyıldaki küresel gelişmelerin oluşturduğu bir sistem olan uluslararası piyasalar, ihracat ve ithalat işlemleri yoluyla ülkeler arasındaki mal ve hizmet alışverişinin gerçekleştirildiği ortak bir pazar konumundadır. Herhangi bir piyasa sisteminde olduğu gibi, küresel piyasalarda da katılımcılar yani ülkeler arasında bir rekabet mevcuttur. Oluşan bu rekabet ortamında hız, kalite, verimlilik, sürdürülebilirlik ve çeşitli imtiyazlar gibi birçok faktör bazı ülkelerin öne çıkmasını sağlamaktadır. Rekabetin amacı uluslararası piyasalardan daha yüksek pay elde etmek olsa da, temelde ülkelerin amacı ihracat yoluyla kendilerinde fazla olan mal ve hizmetleri satarak gelir elde etmek ve elde edilen gelire kendilerinde kıt durumda olan mal ve hizmetleri ithal ederek halklarının refah seviyesini yükseltmektir. Ülkelerin titizlikle üstünde

durduğu bu ithalat ve ihracat faaliyeti iyi bir organizasyon süreci sayesinde verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Bu noktada lojistiğin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü lojistik, ürünlerin üretim noktasından nihai tüketiciye kadar olan tüm yolculuğunu kapsayan bir faaliyetler bütünüdür. Literatürde birçok çalışmada lojistik faaliyetlerin dış ticareti olumlu yönde etkileyeceğine dair birçok çalışma bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de lojistik performans ve dış ticaretin ilişkisini incelemek amacıyla Agility tarafından yayınlanan Yeni Gelişen Pazarlar Lojistik Performans Endeksi (YGPLPE) ile ithalat ve ihracatın GSYH içindeki oranına ait veriler kullanılmıştır. İthalat ve ihracata ilişkin veriler Dünya Bankası’nın veri bankasından elde edilmiştir. Kıyaslanan veriler 2013-2021 dönemini kapsamaktadır. Veriler kullanılarak oluşturulan grafikler üzerinden analiz ve yorumlamalar yapılacaktır.

Çalışmada, önce konuyla ilgili daha önceden yapılan çalışmalara ait literatür taramasına yer verilecek, daha sonra Türkiye’nin dış ticaret yapısı tablolar yardımıyla anlatılacak, ardından YGPLPE açıklanarak tablo ve grafiklerle sıralamaya göre ilk 10 ülke ve Türkiye’nin mevcut durumu aktarılacaktır. Son olarak YGPLPE ve dış ticaret arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için çift eksenli grafik oluşturulacak ve yorumlanacaktır.

Literatür Taraması

Gani (2017), uluslararası ticarete lojistik performansın etkisini araştırmaktır. Log-lineer modeller ile yapılan analizler sonucunda, lojistik performansın, çoğunlukla ihracat üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Martí vd. (2017), lojistik performans endeksine yeni bir yaklaşım oluşturmak için bir veri zarflama analizi (VZA) yaklaşımı önermiştir. Çalışmada VZA ile elde edilen veriler çok kriterli karar verme (ÇKKV) için bir araç olarak kullanılmıştır. Bulgular, lojistik performansın büyük ölçüde gelire ve coğrafi alana bağlı olduğunu göstermektedir.

Rashidi vd. (2019) bu çalışmada, OECD ülkelerinde operasyonel lojistik performansının sürdürülebilirliğini değerlendirmektir. Her bir ülke içinde sürdürülebilir operasyonel lojistik performansın (SOLP) elde edilme derecesini yansıtan bir verimlilik puanı elde etmek için Veri Zarflama Analizi kullanılmıştır. OLP yaklaşımının LPI tarafından sağlanan verileri tamamlayan faydalı bilgiler sağladığı, ancak verimsizlik kaynaklarının ve aynı derecede performans gösteren lojistik sektörlerle sahip ulusların belirlenmesine yardımcı olarak bir ulusun lojistik endüstrisindeki performans iyileştirmelerini daha net yansıttığı keşfedilmiştir.

Yıldırım vd. (2020), bulanık AHP ve ARAS-G yöntemini kullanarak OECD ülkelerinin lojistik performansının değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Çalışmada OECD ülkelerinin 2010-2018 yılları arasındaki lojistik performansı analiz edilmiş ve halihazırda var olan Lojistik Performans Endeksi (LPI) sıralamaları ile karşılaştırılmıştır. OECD

ülkelerinin lojistik performanslarını yıllara göre değerlendirmek için ARAS-G yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, ARAS-G ile hesaplanan sıralamaların yıllarla güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Skvarciany vd. (2021), döngüsel ekonominin bir ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını doğrudan etkileyip etkilemediğini öğrenmek için OECD ülkeleri üzerinde bir incelenme yapmışlardır. Çalışmada Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) ve Ortalama Çözüm Uzaklığına Dayalı Değerlendirme (EDAS) metodolojileri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Endeksi ve döngüsel ekonominin ilişkili olduğunu ve döngüsel ekonominin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için gerekli olduğunu ortaya çıkartmıştır.

Dabbous vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, paylaşım ekonomisinin sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve enerji verimliliği üzerindeki potansiyel etkilerini nicel olarak değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmada 18 OECD ülkesinin 2014-2018 dönemi verileri regresyon analizi ile incelenmiştir. Bulgular, paylaşım ekonomisinin sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı ve enerji verimliliğini teşvik etme potansiyeline sahip bir sosyo-ekonomik eğilimi temsil ettiğini göstermiştir.

Zaninović vd. (2021), lojistik performansın 2010-2018 döneminde AB15 ve CEMS'in dünyanın geri kalanıyla uluslararası ikili ticareti üzerindeki etkisi incelenmiştir. LPI ve alt endekslerini ilgili ana bağımsız değişkenler olarak kullanarak, PPML ile bir yapısal gravite modeli geliştirilmiştir. Sonuçlar, LPI değerlerindeki farklılıkların, özellikle farklı mal sınıflarındaki ve farklı ülke çiftlerindeki ticaret düşünüldüğünde, ikili ticaret üzerinde heterojen bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

He vd. (2021) çalışmalarında, OECD ülkelerinde dış ticaret ve uluslararası lojistik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sabit etkili regresyon modeli ile ampirik bir tahmin yapmak için 2000'den 2017'ye kadar yıllık panel verileri kullanılmıştır. Bulgular, uluslararası lojistiğin ihracat üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ve uluslararası lojistik gelişim hızının, ithalat ve ihracat arasındaki ilişki üzerinde düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Parajuli (2021), dış ticaretin büyüme eğilimini incelemek ve Nepal'in ihracat, ithalat ve ekonomi büyümesi arasındaki ilişkiyi incelemek için ARDL analizi kullanmıştır. Analiz, 1994/95 ila 2018/19 dönemine ait verilere dayanmaktadır. Ampirik bulgular, ekonomik büyümenin dış ticaretle istikrarlı bir uzun vadeli ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Lee vd. (2021) çalışmalarında, teknoloji ticaretinin OECD üyesi 36 ülkedeki firmaların sürdürülebilir piyasa değeri üzerindeki çeşitli etkilerini, panel veri regresyonu kullanarak araştırmaktadır. Analizler sonuçları, teknoloji ticaretinin firmaların piyasa değeri üzerindeki olumlu etkilerinin, ihracattan ziyade ithalatın etkisinden kaynaklandığını göstermektedir.

He vd. (2021) bu makalede, OECD ülkelerinde uluslararası lojistik ve uluslararası e-ticaret arasındaki dinamik ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. 2000-2018 dönemini kapsayan bir veri seti ile panel eşbütünleşme, panel nedensellik ve panel vektör hata düzeltme analizleri yapılmıştır. Sonuç olarak uzun vadede, uluslararası lojistiğin e-ticaret üzerinde olumlu ve önemli bir etkisi olduğu, ancak kısa vadede olumsuz bir etkisi olduğu görülmüştür.

Alnıpak vd. (2021) bu çalışmada, Avrupa bölgesindeki 32 ülke için 2010-2018 dönemini kapsayan yıllarda lojistik performanslarını değerlendirmek ve LPI'larındaki itici gücü anlamak için çeşitli panel veri analizleri kullanmışlardır. Sonuçlar, kişi başına düşen GSYİH'nun, hizmet ithalatının ve liner nakliye bağlantı endeksinin, LPI üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermiştir.

Masuarah vd., (2021) çalışmalarında, ASEAN ülkelerinde ekonomik ve sosyal değişkenlerin lojistik performansa etkisini ölçmektir. Sekiz ASEAN ülkesinin 2015-2018 dönemindeki yatay kesit ve zaman serisi verileri ile panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler; yatırım, liman altyapısı, işgücü ve ekonomik istikrarın ASEAN ülkelerindeki lojistik performans üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Kumari vd. (2021), Lojistik Performans Endeksi ve dış ticaret ilişkisini incelemektedir. Çalışmada 127 ülkenin 2016 yılındaki ihracat ve ithalat verileri ile 2012-2018 yıllarındaki LPI'larının ağırlıklı ortalama değerleri kullanılmıştır. Sonuçlar, orta ve düşük gelişmişlik seviyesindeki ülkelerin ithalat ve ihracatının LPI'dan büyük ölçüde olumlu etkilendiğini göstermektedir. Ancak yüksek gelişmişlik seviyesindeki ülkelerin dış ticaretinin LPI'daki artışlardan çok az etkilendiği vurgulanmıştır.

Gündüz ve Akay (2022) çalışmalarında, farklı ekonomik büyüklüklere sahip OECD ülkelerinin ekonomik büyüme oranlarının bulanık ve çoklu doğrusal regresyon analizi ile tahmin etmeyi amaçlamıştır. Modellerin performans değerleri karşılaştırıldığında değerlerin birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Ancak klasik çoklu regresyon modelinin performans kriter değerlerinin biraz daha küçük olduğu gözlemlenmiştir.

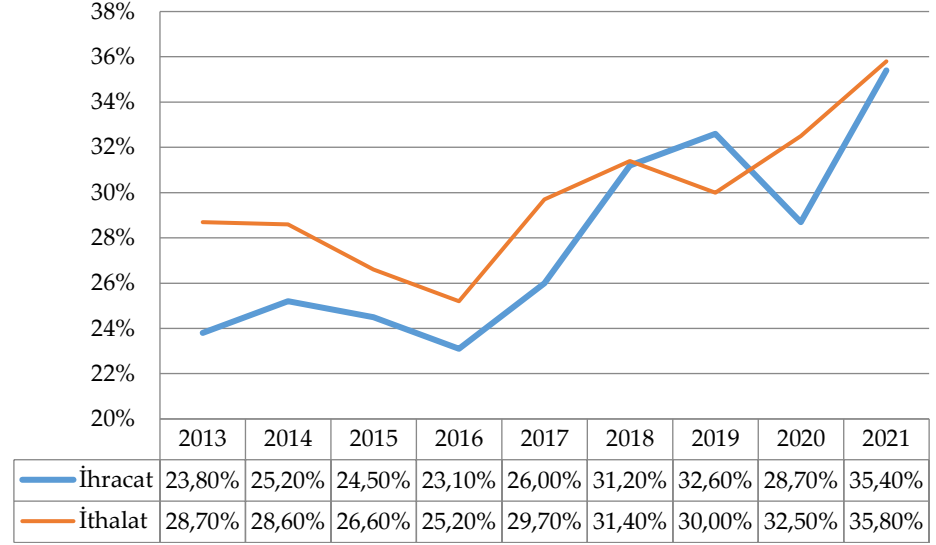
1. Türkiye'de Dış Ticaret

Türkiye dış ticareti, 1980'li yıllara kadar ülkenin kendi kendine yetebilmesi için korumacı ve müdahaleci bir yapı içerisinde olmuştur. Bu korumacı ve müdahaleci yapı ülkede 1980 yılına kadar çoğu zaman ithalatın ihracattan iki kat daha yüksek olmasına ve dış ticaretteki dengenin ithalata bağlı olmasına neden olmuştur. Ancak 1980 yılındaki ekonomik liberalleşme hamlelerinden sonra, ihracatı artırmaya yönelik sanayileşme stratejileri dış ticaretin yapısını değiştirmiştir (Ersungur ve Balıkçioğlu, 2021). Son yıllarda da, küresel ticaret akışlarında giderek daha

önemli bir oyuncu haline gelen Türkiye şu anda dünyanın en büyük 20. ekonomisidir.

Şekil 1’de Türkiye’nin 2013-2021 dönemine ait yıllık ithalat ve ihracat oranları verilmiştir.

Şekil 1. Türkiye’nin 2013-2021 dönemindeki İthalat ve İhracat Oranı (%GSYH)
Kaynak: databank.worldbank.org

İhracat ve ithalatın GSYH içindeki payının aktarıldığı Şekil 1 incelendiğinde, iki değişkenin 2018 yılına kadar doğru orantılı hareket ettiği görülmektedir. 2018-2019 döneminde ihracat artarken ithalat düşmüş, 2019-2020 döneminde ise ithalat artarken ihracat düşmüştür. 2020 yılından sonra ise hem ithalat hem de ihracat yükselişe geçmiştir. 2019 yılındaki bu kırılmanın Covid 19 salgınına denk gelmesi, durumu açıklamaktadır. Türkiye’de pandeminin etkisinin 2020 yılında daha çok hissedilmeye başlaması, ihracatın 2020 yılındaki aşağı yönlü hareketinden de anlaşılmaktadır. Türkiye’nin en çok ithalat yaptığı ülkelerden olan Çin’in pandeminin ortaya çıktığı ülke olması ise, 2019 yılı ithalatının hareketi ile anlam kazanmaktadır.

2013 ve 2021 yılları karşılaştırıldığında ise ithalat ve ihracatın 2013 yılına göre 2021 yılında yükseldiği görülmektedir. Yani Türkiye’nin dış ticaret hacminin GSYH içindeki payı 2021 yılında 2013 yılına göre büyük oranda yükselmiştir.

2. Yeni Gelişen Pazarlar Lojistik Performans Endeksi

Lojistik, ürünlerin varış noktasına zamanında ve doğru koşullarda ulaşmasını sağlayarak, ürün ve hizmetlerin dünya genelinde giderek daha fazla dağıldığı günümüz ekonomik yapısı için önemli bir rol oynamaktadır. Ürünlerin tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde mevcut olmasını sağlar, israfı azaltır ve işletmelerin daha verimli çalışmasına yardımcı olur. Bu nedenle ülkeler, lojistik faaliyetlerin etkin

yürütülebilmesi için çeşitli yatırımlar ve düzenlemeler yaparak uluslararası zeminde rekabet güçlerini artırmayı amaçlamaktadır.

Lojistiğin ülkeler için önemi düşünüldüğünde, bu konuda onlara yol gösterecek bir mukayese aracının gerekliliği kaçınılmazdır. Bu noktada “Agility” tarafından 2013 yılından bu yana yıllık olarak yayınlanan Yeni Gelişen Pazarlar Lojistik Performans Endeksi (YGPLPE) söz konusu ihtiyacı karşılayabilecek araçlardan biridir. “Yeni Gelişen Pazarlar” olarak adlandırılan 50 ülkenin lojistik anlamdaki rekabet gücünü farklı alt kriterler ile yansıtan bu endeks, 0 ile 100 arasında değerler almakta, ülkelere kendi lojistik yetkinliklerini görme ve diğer ülkelerle kıyaslama şansı tanımaktadır (Agility, 2022).

YGPLPE'nin 2022 yılı itibari ile dört alt kriteri bulunmaktadır (Agility, 2022).

- Yurtiçi Lojistik Fırsatları (YLF): Her yükselen piyasanın performansını ve rekabetçi lojistik piyasalar gerektiren iç talebi sürdürme ve geliştirme potansiyelini ölçer.
- Uluslararası Lojistik Fırsatları (ULF): Ticaret yoğun lojistik hizmetler için iç ve dış talebi ve sınır ötesi lojistik operasyonları kolaylaştırmak için gelişmekte olan pazarların kapasitesini ölçer.
- İş Temelleri (İTE): Her gelişen piyasanın iş ortamının, hukukun üstünlüğünün ve piyasa bağımsızlığının açıklığını, sağlamlığını, adillliğini ve gücünü ölçer.
- Dijital Hazırlık (DH): Dijital olarak yönetilen, beceriler açısından zengin, inovasyon odaklı ve gelecek için sürdürülebilir bir ekonomi olma yolunda yükselen bir pazarın potansiyelini ve ilerlemesini ölçer.

Tablo 1’de 2022 yılında YGPLPE sıralamasına göre ilk 10 ülkenin alt kriterler ve genel LPE değerleri bulunmaktadır.

Tablo 1. YGPLPE Sıralamasına Göre İlk 10 Ülkenin 2022 Yılı Alt Kriterler VE Genel LPE Değerleri

Sıra	Ülke	Yurtiçi Lojistik Fırsatları	Uluslararası Lojistik Fırsatları	İş Temelleri	Dijital Hazırlık	YGPLPE (Ortalama)
1	Çin	8,54	9,75	7,05	7,25	8,50
2	Hindistan	8,01	7,23	5,96	6,74	7,21
3	BAE	5,58	5,73	9,20	8,63	6,72
4	Malezya	5,32	5,92	8,19	7,35	6,32

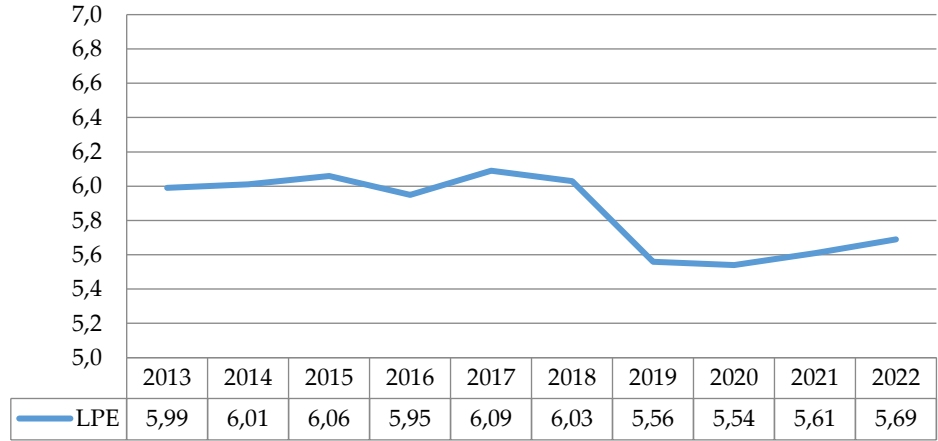

5	Endonezya	6,34	5,95	5,93	6,47	6,17
6	Suudi Arabistan	5,35	5,51	8,16	7,07	6,14
7	Katar	5,79	4,89	7,96	6,52	5,95
8	Tayland	5,13	6,01	5,82	6,54	5,78
9	Meksika	5,54	6,40	5,13	5,40	5,74
10	Türkiye	5,28	5,87	5,87	5,96	5,69

Kaynak: *agility.com*

Tablo 1 incelendiğinde Çin 8,50 ortalama değer ile birincidir. Hemen arkasından gelen Hindistan'la arasında 1,30 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Türkiye'nin ise 5,69 endeks skoru ile onuncu ülke olduğu anlaşılmaktadır. Alt kriterler çerçevesinde değerlendirildiğinde, yurtiçi lojistik fırsatları alt kriterinde 8,54 ve uluslararası lojistik fırsatlar alt kriterinde 9,75 ile Çin'in; iş temelleri alt kriterinde 9,20 ve dijital hazırlık alt kriterinde 8,63 ile BAE'nin birinci olduğu gözlemlenmektedir.

Türkiye'nin yıllara göre LPE değerlerini görmek ve daha detaylı inceleyebilmek amacıyla Şekil 2'de 2013-2022 dönemindeki YGPLPE skorları verilmiştir.

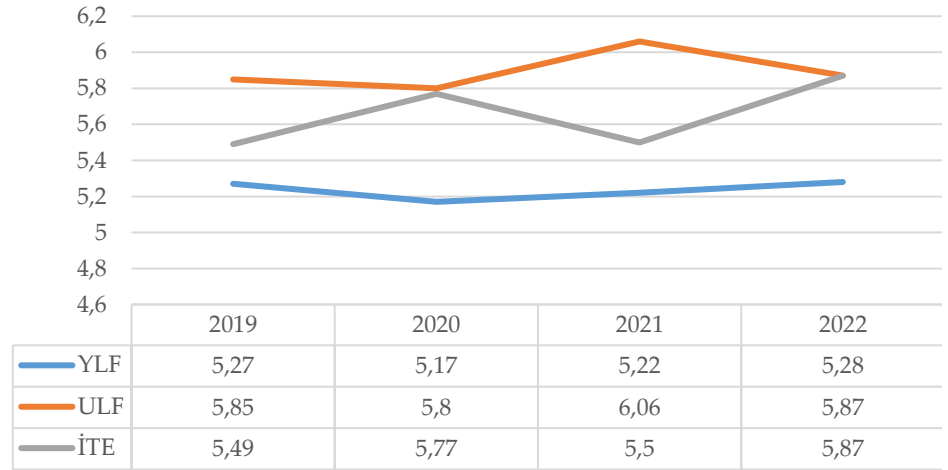
Şekil 2. Türkiye'nin 2013-2022 dönemindeki YGPLPE skorları Kaynak: *agility.com*

Grafik incelendiğinde 2013 yılından 2018 yılına kadar LPE'nin çok fazla değişmediği ve neredeyse aynı seviyede ilerlediği görülmektedir. 2019 yılına gelindiğinde ise LPE skoru neredeyse 0,50 değer kaybetmiştir. Pandeminin başladığı yıl olan 2019 yılında gözlemlenen bu düşüşte şüphesiz ki Covid-19 pandemi sürecinin etkisi bulunmaktadır. Birçok sektörde olduğu gibi lojistik sektöründe de pandeminin etkisi hissedilmiştir. 2019 yılından sonra ise 2022 yılına yavaş bir yükselme görülmektedir. Başlangıç yılı olan 2013 ve son endeks yılı olan 2022 verileri

incelendiğinde, Türkiye'nin 2013 yılına göre oldukça gerilediği görülmektedir. Az önce de bahsedildiği gibi bu durumun yaşanmasında pandemi sürecinin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Çünkü Asıl düşüş pandeminin ortaya çıktığı yıl olan 2019'da yaşanmıştır.

Şekil 3'de Türkiye'nin 2019 ve 2022 yıllarındaki alt kriter endeksleri grafik olarak verilmiştir. Grafikte dijital hazırlık alt kriterinin bulunmamasının sebebi 2022 yılından itibaren yayınlanmaya başlamasıdır.

Şekil 3. Türkiye'nin 2019 ve 2022 Yıllarındaki Alt Kriter Endeksleri Kaynak: *agility.com*

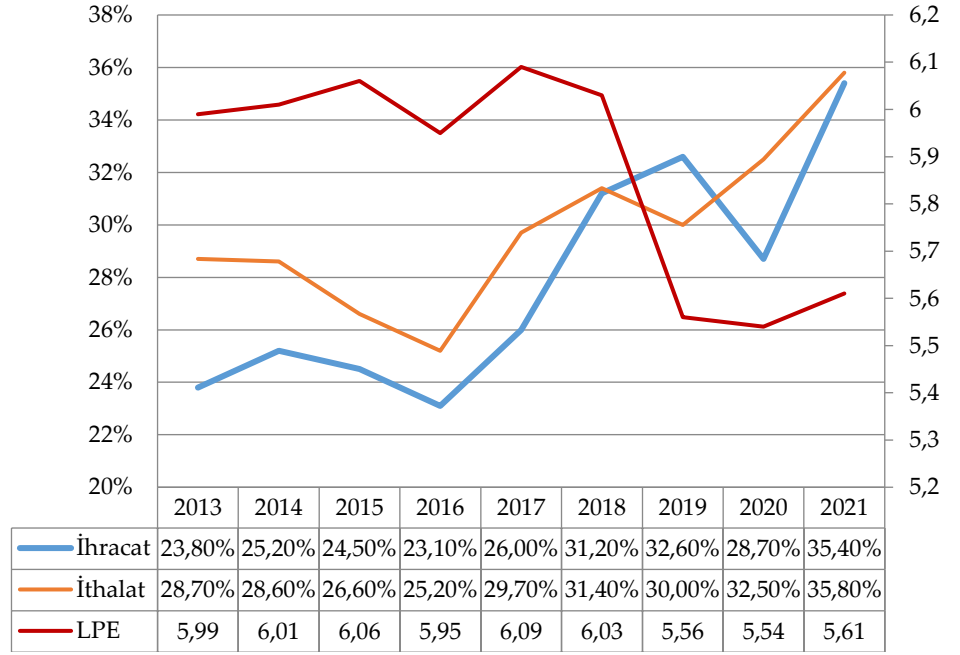
Şekil 3 incelendiğinde; YLF ve İTE endekslerinde 2020 yılında gerileme görülürken, ULF endeksi ters yönlü bir hareketle artmıştır. Yani 2020 yılında Türkiye lojistik sektöründeki iç pazarda ve iş ortamında gerileme yaşarken, uluslararası piyasalarda daha fazla söz sahibi olmuştur. Bu durum pandeminin etkisinin iç pazarı olumsuz etkilediğini ancak uluslararası piyasalarda Türkiye'nin iş yapma kolaylığına katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. 2021 yılında ise bu durumun tam tersi yaşanarak ULF düşmüş, ancak YLF ve İTE artmıştır. Artık pandeminin etkisinin azalmaya başlaması diğer ülkeleri harekete geçirerek, Türkiye'nin payının uluslararası zeminde azalmasına neden olmuştur. Ancak bir önceki yılda yurtiçi piyasalarda ve iş temellerindeki düşüş kırılarak, pandeminin etkisinden kurtulan iç piyasalardaki hareketlenme nedeniyle artış yaşanmıştır. 2022 yılına gelindiğinde uluslararası lojistikte Türkiye yeniden bir yükseliş yakalamıştır. Yurtiçi lojistik alanında ise düşüş meydana gelmiştir. Grafiğe genel anlamda bakıldığında Türkiye'de uluslararası ve yurtiçi lojistik fırsatları sürekli ters yönde hareket etmektedir. Birinde yaşanan artış diğerinde düşüşe sebep olmaktadır. Yani Türkiye uluslararası ve yurtiçi lojistik fırsatlarından biri arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadır.

3. Türkiye Dış Ticareti ve Lojistik Performans Endeksi

Dış ticaret sürecinin hem ithalat hem de ihracat boyutunu verimli ve etkili bir şekilde yönetebilmek ve yürütebilmek için güçlü bir lojistik yapısına sahip olmak önemlidir. Yurtiçi ticarete olduğu kadar uluslararası ticarete de önemli bir nokta olan lojistik sistemler; güçlü bir altyapı, verimli bir yönetim ve etkin bir karar alma süreci ile desteklenmelidir.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum, uzun yıllardır ticaret faaliyeti yürüttüğü ekonomik entegrasyonlar ve ülkeler, ihracat ve ithalat faaliyetlerinin Türkiye için önem derecesini çok fazla artırmaktadır. Bu noktada Türkiye'nin lojistik performansı ile dış ticaretinin ilişkisini incelemek amacıyla Şekil 4'de ithalat, ihracat ve LPE değerleri çift eksenli grafikte gösterilmiştir. Grafikte sağ eksen YGPLPE'yi, sol eksen ithalat ve ihracatın GSYH içindeki payını yansıtmaktadır.

Şekil 4. Türkiye'nin YGPLPE Verileri ile İhracat ve İthalat Değerleri

Dış ticaret ve LPE verilerinin karşılaştırıldığı grafik incelendiğinde, 2013-2014 yıllarında hem dış ticaret hem de LPE skoru artış göstermiştir. 2014-2015 yıllarında ithalat ve ihracat düşerken LPE'de yükselme vardır. 2016 ve 2017 yıllarında tüm değerler birlikte hareket ederek önce düşmüş bir sonraki yıl ise artmıştır. 2017 yılından sonra LPE'de gözlemlenen dramatik düşüş ithalat ve ihracatta görülmemektedir. 2020 yılından sonra ise tüm değişkenler yükselişe geçmiştir.

SONUÇ

Türkiye coğrafi konumu ve üretim olanakları ile dış ticaret anlamında büyük potansiyele sahip bir ülkedir. Dış ticaret alanındaki bu potansiyel, ithalat ve ihracat süreçlerinin değişmez bir parçası olan lojistik sektörüne de itici bir güç olacak konumdadır. Çalışmamızda da bu doğrultuda bir düşünce ile Türkiye'de lojistik performans endeksi ve dış ticaret ilişkisi incelenmiştir.

YGPLPE ve dış ticaretin ilişkisi bakıldığında 2018 yılına kadar değişkenlerin beraber hareket ettiği gözlemlense de, daha sonrasında anlamlı bir ilişkinin varlığından bahsedilememektedir. Bunun sebebi Covid-19 pandemi sürecinin lojistik sektörünü ithalat ve ihracattan daha fazla etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Burada tek bir sektörü temsil eden lojistiğin büyüklüğü ile içerisinde birden çok sektörün bulunduğu ithalat ve ihracatın büyüklükleri arasındaki fark da unutulmamalıdır. Çünkü pandemi süreci birçok sektörü olumsuz etkilese de; maske, dezenfektan, eldiven gibi ürünlerin olduğu imalat ve kimya sektörü gibi birçok sektörü pandemi sürecinden nispeten olumlu yönde etkilenmiştir. Bu açıdan bakıldığında 2019 yılından itibaren dış ticaret ve lojistik performans arasındaki ilişkinin anlamsızlığı anlaşılabilir kabul edilmektedir.

VI. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

23-24 Eylül, 2022, Sivas

Kaynakça

- Agility. (2022). Emerging Markets Logistics Index 2022. 5 Eylül 2022 tarihinde <https://www.agility.com/en/emerging-markets-logistics-index/> adresinden erişildi.
- Alınpak, S., Isikli, E. ve Apak, S. (2021). The propellants of the Logistics Performance Index: an empirical panel investigation of the European region. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 1–23.
- Dabbous, A. ve Tarhini, A. (2021). Does sharing economy promote sustainable economic development and energy efficiency? Evidence from OECD countries. *Journal of Innovation & Knowledge*, 6(1), 58–68.
- Ersungur, Ş. M. ve Balıkçioğlu, N. (2021). Türkiye’de Dış Ticaretteki Gelişmeler ve Ödemeler Dengesi Politikaları. İ. N. Yalman (Ed.), *Gelişen Dünya Düzeninde Türkiye Ekonomisinin Yeri ve Yapısı* içinde (ss. 111–131). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gani, A. (2017). The logistics performance effect in international trade. *The Asian Journal of Shipping and Logistics*, 33(4), 279–288.
- Gündüz, F. F. ve Akay, Ö. (2022). Estimation of Economic Growth Rates in OECD Countries by Fuzzy Linear Regression and Multiple Linear Regression Analysis. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(131), 105–122.
- He, Y., Choi, B.-R., Wu, R. ve Wang, Y. (2021). International Logistics: Does It Matter in Foreign Trade? *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(2), 453–463.
- He, Y., Wu, R. ve Choi, Y.-J. (2021). International logistics and cross-border E-commerce trade: who matters whom? *Sustainability*, 13(4), 1745.
- Kumari, M. ve Bharti, N. (2021). Trade and logistics performance: does country size matter? *Maritime Economics & Logistics*, 23(3), 401–423.
- Lee, H., Lee, K. ve Lee, J. H. (2021). The Various Effects of Technology Trade on the Sustainable Market Value of Firms in OECD Countries. *Sustainability*, 13(22), 12671.
- Martí, L., Martín, J. C. ve Puertas, R. (2017). A DEA-logistics performance index. *Journal of applied economics*, 20(1), 169–192.
- Masuarah, Y., Suhendra, I. ve Suharto, U. S. (2021). The Impact of Economic and Social Variables on ASEAN Logistics Performance. *Jurnal Ekonomi dan Studi Pembangunan*, 13(1), 36–51.
- Parajuli, R. (2021). A Study on Impact of Foreign Trade In GDP of Nepal. *Interdisciplinary Journal of Management and Social Sciences*, 2(1), 165–171.
- Rashidi, K. ve Cullinane, K. (2019). Evaluating the sustainability of national logistics performance using Data Envelopment Analysis. *Transport Policy*, 74, 35–46.
- Skvarciany, V., Lapinskaitė, I. ve Volskytė, G. (2021). Circular economy as

assistance for sustainable development in OECD countries. *Oeconomia copernicana*, 12(1), 11–34.

Yıldırım, B. F. ve Adıguzel Mercangoz, B. (2020). Evaluating the logistics performance of OECD countries by using fuzzy AHP and ARAS-G. *Eurasian Economic Review*, 10(1), 27–45.

Zaninović, P. A., Zaninović, V. ve Skender, H. P. (2021). The effects of logistics performance on international trade: EU15 vs CEMS. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 34(1), 1566–1582.

